
Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

В этой взаимосвязи следует отметить, что осуществленные духовенством пожертвования на различные нужды в значительной степени имели добровольно-принудительный характер, поэтому вопрос благотворительности, как противоречивый, требует всестороннего анализа в контексте обуславливающих его факторов.

В современных отечественных ученых, в частности С. Жилука, В. Борщевича, Р. Шеретюк и других, проблема материального обеспечения православного духовенства в целом отражена, но аспекты мотивирующих факторов благотворительности как нравственность и материальное положение духовенства, распоряжения Синода и епархиальной власти, личностные интересы, остались недостаточно изученными.

Задание статьи диктуется необходимостью выяснить следующее: насколько нравственность православного духовенства и его состояние непосредственно влияли на проявления их благотворительности.

Ключевые слова: благотворительность, православное духовенство, Русская православная церковь, Волынская губерния, Волынская епархия.

Hrymaliuk Oksana. Christian Morality and Material Security as Factors of the Charity of Orthodox Clergy of Volyn Province in XIX – at the Beginning of XX Centuries. The article deals with the tsarist government measures to improve material security and raising of the authority of the Orthodox clergy related to the charity. The analysis of moral and material factors in clergy's charitable activities is carried out.

Volyn Orthodox clergy in its financial security has evolved morally, what affected on the improvement of relations with parishioners and intensification of philanthropy in the late XIX – early XX centuries. This trend partly represented the Synod policy aimed on the achievement of the authority of the clergy of the Russian Orthodox Church among the Orthodox Volyn parishioners.

In this relationship it is worth to note that donations made by clergy to various needs were largely voluntary-coercive, so the charity as contradictory issue needs a comprehensive analysis in the context of factors that had been causing it.

In the works of contemporary local scientists, in particular S. Zhyliuk, V. Borshchevych, R. Sheretiuk and others, the problem of material support of Orthodox clergy is in general ascertained, but some aspects of the motivating factors of charity such as morality and material possessions of the clergy, the orders of Synod and bishop, personal interests remain poorly understood.

The objectives of the article are determined by need to clarify the following: how morality of the Orthodox clergy and its possessions directly influenced on the manifestations of their charity.

Key words: charity, Orthodox clergy, Russian Orthodox Church, Volyn province, Volyn diocese.

Статтю подано до редколегії
03.04.2017 р.

УДК 94(477) «1914/1916»

Андрій Безуглий,
Тимофій Герасимов

Вплив Першої світової війни на театральне життя міст Правобережної України (1914–1916 рр.)

У статті висвітлено становище театру в Правобережних містах у 1914–1916 рр. З'ясовано, що початок Першої світової війни призвів до пожвавлення театрального життя у зв'язку з проведенням антиалкогольної кампанії. Досліджено вплив воєнної доби на фінанси й репертуар театру.

Ключові слова: театральне життя, Перша світова війна, Правобережна Україна, міста, театр мініатюр.

Постановка наукової проблеми та її значення. На початку XX ст. роль театру в житті мешканців Правобережних міст важко було переоцінити. Будучи важливою складовою частиною культурно-розважальної сфери городян, він водночас був віддзеркаленням духовної атмосфери міського середовища. Значення театру підсилювалося проведенням у Російській імперії антиалкогольної кампанії, оскільки внаслідок цього в суспільстві виникла грандіозна проблема переадресування людської

енергії, що вивільнилася в період дії «Височайшого веління» Миколи II від 4 вересня (22 серпня) 1914 р. про заборону продажу спиртних напоїв до закінчення війни [1, с. 98].

Станом на сьогодні культурно-мистецьке життя, зокрема й театральне, у період Першої світової війни залишається однією з «білих плям». У радянській історичній школі порушена нами проблема перебувала поза колом наукових інтересів, а в сучасній історіографії її розглянуто поверхово, у загальному контексті. Насамперед потрібно назвати фундаментальну працю «Нариси з історії театрального мистецтва України XX століття», видану колективом авторів Інституту проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України [2]. Про вплив Першої світової війни на театр у межах дослідження повсякденної історії згадано в праці О. Вільшанської [3]. Становище національних театрів розкрито в наукових розвідках П. Горбатовського [4] та Ю. Полякової [5].

Мета статті – проаналізувати особливості театрального життя в містах Правобережної України в 1914–1916 рр. Основу джерельної бази становить місцева тогочасна періодика, що приділяла театру чималу увагу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Перша світова війна створила неймовірний попит на розваги. Після її початку стало модним згадувати старовинний лозунг «хліба і видовищ». Г. Григор'єв писав, що саме другі мали компенсувати нестачу першого [6, с. 270]. До такого ж висновку дійшов наприкінці першого воєнного року журналіст газети «Подільнин», відзначаючи небувалий театральний ажіотаж у Кам'янці-Подільському: «Не лише хліба прагнуть кам'ячанці, але, не дивлячись ні на що, й видовищ, як видно, яскравих, оригінальних» [7, с. 4]. Те, що «Велика війна» змінила роль театру в житті міського обивателя, зайвий раз доводило засідання київського літературно-артистичного клубу у квітні 1915 р., на якому обговорювали тему «Війна та театр». Відомий театральний критик А. Кугель у своїй промові переконував присутніх, що «на зміну вину має прийти театр», оскільки він «служить сп'янінню безалкогольному, й воно найпростіше може замінити алкоголь». Виступ оратор завершив промовистим побажанням: «Нехай загинуть вино та горілка, але нехай наше театральне мистецтво сяє та піниться краще всякого шампанського!» [8, с. 3].

Початок війни припав на відкриття нового театрального сезону, на який із нетерпінням чекала піднесена патріотичним запалом публіка. Щоправда, у ті дні функціонування багатьох міських театрів опинилося під великим питанням.

По-перше, тим закладам, які тішили глядачів постановками всесвітньовідомих опер, доводилося різко змінити репертуар, адже абсолютна більшість із них були німецького й австрійського походження. Недоторканою залишилася хіба що опера «Фауст», написана французьким композитором Ш. Гуно [6, с. 270].

По-друге, значну частину артистів, музикантів, хористів і навіть деяких антрепренерів призвали до армії, а лави сестер милосердя активно поповнювали артистки. Щоправда, завжди були ті, хто намагався уникнути прямої мобілізації, зокрема через улаштування на оборонні підприємства. Так, наприклад, такі актори київського стаціонарного театру М. Садовського, як П. Коваленко та О. Корольчук, пішли працювати до канцелярії інженерного складу, інші, згадавши попередні професії, ішли на роботу в ковальський і колісний цехи «Арсеналу». І. Мар'яненко поступив паспортистом на цукровий завод, що працював на оборону. Це давало їм змогу «вдень бути на роботі, а ввечері грати в театрі» [2, с. 108]. Утім, це не відвернуло кадровий голод у цьому та інших театрах. Напередодні нового сезону в них царювала гнітюча атмосфера невизначеності. Це змусило М. Садовського й іншого відомого київського театрального діяча М. Багрова надіслати в серпні 1914 р. до міської думи офіційні ноти із запитом стосовно доцільності подальшого функціонування очолюваних ними театрів. Щоб не збурювати зайвий раз місцевого обивателя, очільники міста настійливо рекомендували їм продовжувати роботу, незважаючи ні на що [9, с. 2].

По-третє, із початком війни над театральним життям у регіоні нависла ще одна загроза – реквізиції приміщень на потреби війська. Насамперед ішлося про прифронтові райони.

У підсумку, усі ці причини призвели до того, що протягом вересня 1914 р. – вересня 1915 р. театр припинив функціонування в 140 місцевостях Російської імперії [10, с. 4].

У Житомирі театральний оперний сезон стартував із постановки твору М. Глинки «Життя за царя». Спектакль почався народним гімном «Боже, Царя храни», а закінчився виконанням гімнів союзних держав. Варто зауважити, що до війни сезон зазвичай відкривали оперою Дж. Верді «Аїда» [11, с. 3].

Пожвавленню театрального життя в низці міст регіону сприяли благодійні акції та поява нових театрів мініатюр. Вистави в них улаштовувалися за зразком кіно – зазвичай один сеанс рідко коли тривав більше 75 хв. Це давало вигоду як заклопотаному воєнним часом глядачеві, котрому важко було перебувати в театрі цілий вечір, так і акторам та підприємцям, чиї заробітки безпосередньо залежали від кількості сеансів. У Києві піонерами в цій справі стали В. Шумський і І. Руденков. Перший завоював місцеву публіку такими популярними романсами, як «Відцвіли хризантеми» та «Час зміниться», другий – жартівливими розповідями. Дуже швидко подібні театри виникли й в інших частинах міста [6, с. 273–274]. Наскільки процвітало театральне життя в цьому найбільшому на Правобережній Україні культурному центрі під час війни, добре видно зі стрімкого підвищення авторських гонорарів. Згідно з підрахунками Союзу драматичних та музичних письменників, тільки в 1914–1915 рр. сумарний дохід київських авторів збільшився втричі – із 9526 до 28 826 руб. Цікаво, що в Петрограді відповідні суми становили 88 004 і 83 749 руб., у Москві – 26 150 руб. і 21 702 руб., а загалом в імперії – 134 116 та 106 879 руб. Такий різкий контраст Союз пояснював величезним напливом до Києва біженців, частина з яких належала до заможних верств, що, власне, і слугувало додатковим стимулом для відкриття нових театрів [10, с. 4]. Апогеем київського театального буму можна вважати обов'язкову постанову начальника Київського військового округу (КВО) від 29 січня 1917 р. Вона забороняла адміністрації театрів та ін. розважальних закладів розміщувати в залах публіку в кількості, що перевищувала встановлену владою норму [11, с. 1]. Це стало наслідком масового нехтування місцевими антрепренерами безпекою, пов'язаною з переповненими глядацькими залами [12, с. 2].

Переможну ходу театрів мініатюр у Правобережних містах варто також пов'язувати з невідомістю місцевої публіки, яка переважно була байдужою до художнього рівня вистав. Дедалі більше видовище витісняло мистецтво. У червні 1915 р. цю тенденцію яскраво продемонстрував проскурівський газетний фейлетон. У ньому порівнювалася кількість глядачів на виставах у старому «класичному» театрі та в новому театрі мініатюр. У першому актори грали для порожніх глядацьких місць. У другому ситуація була протилежною:

Но зато охотно
В «миниатюр» спешат,
Фарсы смотрят беззаботно,
Хохочут, «бис» кричат.
Битком набиты ложи,
Занят весь паркет,
Танцы с подниманьем ножек,
С «маслицом» куплет!
В зале душно, жарко, тяжело и тесно,
Но зато пикантно – очень интересно! [13, с. 3].

Нещадної критики з боку газетярів зазнавали «мініатюрники» й в інших містах. Наприклад, проти кам'янецького театру «Гігант» справжню інформаційну війну розгорнув місцевий «Подольнин». У численних публікаціях указувалося на кричущі випадки постановки сцен еротичного характеру за повного потурання правоохоронних органів. Боротьба йшла з перемінним успіхом. У лютому 1915 р. театр відвідав міський військовий цензор, який побачив у мініатюрі з промовистою назвою «Яка наглість» багато елементів неприхованої порнографії. Він наказав дирекції зняти її з репертуару [14, с. 3]. У січні 1916 р. журналіст київської «Южной копейки» ділився з читачами враженнями після відвідин «Інтимного» театру, розміщеного на вул. Хрещатик. На початку статті автор висміяв зухвале найменування розважального закладу: «Інтимного в цьому театрі рівно стільки, скільки може бути інтимного в коханні повії». Далі він написав про низькоякісний музичний супровід, бездарну гру акторів, дешеві декорації, за які бідолашній глядач мусив платити чималі гроші: місце в першому ряду коштувало 2 руб. 50 коп. [15, с. 2]. Не відзначався приязним ставленням до міського театру мініатюр і вінницький «Юго-Западный край», про який у березні того ж року він відверто писав: «Мистецтвом там і не пахло» [16, с. 2].

Попри очевидне переважання репертуару аполітичного характеру, який давав змогу втомленим війною глядачам бодай тимчасово відволіктися від насущних проблем, час від часу на сценах Правобережних міст грали вистави на злободенні теми. Так, починаючи з осені 1914 р., у київському

театрі Мевеса ставили п'єсу французького письменника-публіциста Г. Леру «Ельзас» (1913 р.), у якій армія Франції під «Марсельезу» переможно ступила на свої землі, утрачені після франко-пруської війни 1870–1871 рр. Глядачі переглядали виставу з великим хвилюванням. Популярність постановки серед любителів театру зашкалювала, хоча зображені в ній «німці» розмовляли мовою, що лише віддалено нагадувала німецьку [17, с. 2]. Не набагато меншою актуальністю відзначалася п'єса «В ці дні», зіграна 18 травня 1915 р. у Вінниці московськими театрами-гастролерами. Найбільшу увагу публіки та критиків привертала сцена, у якій суворий антисеміт-генерал змінив свої погляди після побаченого на фронті подвигу єврейського солдата. Звідти театральна трупа з Москви вирушила до сусідніх міст, де вона також збирала аншлаги [18, с. 3].

Звісно, що Перша світова війна не могла не позначитися на функціонуванні національних театрів. Так, після введення воєнного стану київський генерал-губернатор заборонив М. Садовському друкувати афіші українською мовою. Утім, навряд чи це якимсь чином відбило любов городян до «малоруських» п'єс. Незважаючи на чвари в театральній трупі Садовського, унаслідок яких восени 1914 р. від нього пішла група артистів на чолі з І. Мар'яненко, на зміну їй прийшла когорта не менш талановитих митців, із-поміж яких був і Л. Курбас. Водночас помітно покращилася репертуарна концепція. Упродовж наступних сезонів (по 8–9 місяців) театр виносив на суд публіки 7–10 постановок. Близько 2/3 афіші заповнювались українською п'єсою провідних національних класиків драматургії [2, с. 108–109]. Активно гастролювали Правобережними містами такі визнані майстри сцени, як П. Саксаганський та М. Заньковецька. Так, у лютому [19, с. 3] й квітні [20, с. 3] 1915 р. вони завітали до Кам'янця-Подільського, принісши багато задоволення місцевим поціновувачам українського театру втіленням яскравих національних образів. Навесні того ж року обидві театральні зірки увійшли до складу «Товариства українських акторів», організованого згаданим вище «розкольниковом» І. Мар'янком [2, с. 129]. Не найкращі часи переживав єврейський театр, якому влада суворо заборонила ставити вистави на їдиші, оскільки той нагадував німецьку мову. Трупам дозволялося виконувати п'єси російською мовою [21, с. 298]. До них, наприклад, належав творчий колектив Я. Гузика, що восени 1915 р. розпочав у Києві гастролі. Незважаючи на весь героїзм трупи, спрямований на розкриття колоритних єврейських образів російською мовою в таких п'єсах, як «Серце єврея» та «Чаклунка», вистави виглядали жалюгідно. Однак навіть за таких обставин гастроли збирали багато місцевої публіки, оскільки тоді в Києві стаціонарного єврейського театру не було [22, с. 4].

Загалом же саме в 1915 р. військова та цивільна влада видали більшу частину розпоряджень, які тією чи іншою мірою регулювали театральне життя на Правобережній Україні. 6 січня начальник КВО заборонив в усіх театрах округу постановку скандально відомої п'єси М. Арцибашева «Війна», у якій розкривались огиди людського життя за воєнної доби [23, арк. 401]. У серпні власників театрів, кафе-штанганів, відкритих сцен тощо, де виступали куплетисти, співаки та оповідачі, зобов'язали надавати поліції примірники куплетів та пісень для їх перегляду [24, с. 2]. Тоді ж правоохоронці отримали наказ простежити за тим, щоб сестри милосердя не відвідували театри й інші розважальні заклади. Цей захід ужили після надходження до Російського товариства Червоного Хреста численних скарг щодо неприпустимості появи жінок у відповідній формі в подібних публічних місцях [25, с. 2].

В умовах ускладнення роботи міських електростанцій постала нагальна необхідність регулювання часу функціонування театрів, що активно використовували електричне освітлення. Починаючи з 30 грудня 1915 р., у межах КВО вони мали право розпочинати роботу не раніше ніж 18.30 год. Виняток зробили лише для київського оперного театру, що мав власну станцію. У ньому спектаклі можна було ставити о 19.30 год [26, арк. 195].

Безперечно, падіння рівня життя міського населення не могло не позначитися на театральних працівниках, котрі належали до інтелігентного прошарку, що чи не найбільше з усіх збіднів за роки війни. Наскільки ця картина була сумною, чітко видно зі становища двох великих київських театрів М. Багрова та М. Садовського. Улітку 1916 р. публіку приголомшило газетне оголошення оперних оркестрантів міського театру щодо пошуку нової роботи. Вони змушені були оголосити себе вільними після невдалої спроби випросити в антрепренера щоденну надбавку в розмірі 1 руб., що становило 30 % їхнього заробітку [27, с. 4]. Не менш показовою була історія з двома доведеними до зубожіння артистами театру Садовського. Перший підзаробляв наглядачем міського дров'яного

складу, другий – робітником [28, с. 2]. Зазначені вчинки виглядають не такими вже й дивними з огляду на невисокі прибутки працівників української сцени. У 1916 р. місячна зарплата в театрі коливалася від 40 до 120 руб. Більше отримували лише примадонна та двоє акторів зі стажем роботи понад 25 років. Однак проблема полягала в тому, що навіть цю платню їм давали не весь рік, а впродовж 8–10 місяців, на розсуд директора [29, с. 2].

Водночас у лютому 1916 р. держава запровадила військовий податок на квитки для входу до розважальних місць, надходження від якого порівну розподілялося між казною та відомством установ імператриці Марії. У вересні того ж року його розміри були переглянуті: із квитків, вартість яких менше 50 коп., відраховувалося 5 коп., від 50 коп. до 1 руб. – 10 коп. тощо. Із дорогих глядацьких місць, що коштували від 10 руб., сплачувалося 20 % [30, с. 2].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Перша світова війна суттєво позначилася на становищі театру на Правобережній Україні. Цей вплив був неоднозначним. З одного боку, театральні трупи, насамперед старих, класичних театрів, постійно перебували під загрозою припинення діяльності внаслідок недостатнього фінансування або ж реквізиції приміщень для потреб війська. З іншого боку, театральне життя надзвичайно поживалося через необхідність заповнення вакууму у сфері відпочинку, викликаному дією «сухого закону». Аншлаги на виставах були звичним явищем. Однак досить часто реакцією на задоволення величезного соціального запиту багатотисячної публіки стало зниження якості театального репертуару.

Джерела та література

1. Молчанов Б. В. Вплив Першої світової війни на життєвий рівень населення України / В. Б. Молчанов // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. / ред. кол. : О. П. Реєнт (голова редкол.), В. В. Шевченко (секр. редкол.), В. Й. Борисенко та ін. – Вип. XXIII. – Київ : Ін-т історії України, 2014. – С. 92–102.
2. Нариси з історії театального мистецтва України XX століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України ; редкол. : В. Сидоренко (голова) та ін. – Київ : Інтертехнологія, 2006. – 1054 с. : іл.
3. Вільшанська О. Повсякденне життя населення України під час Першої світової війни / О. Вільшанська // Український історичний журнал. – 2004. – № 4. – С. 56–70.
4. Горбатовський П. Стационарний польський театр у Києві 1905–1914 років / П. Горбатовський // Вісник Львівського університету. – Серія мистецтвознавства. – Вип. 5. – Львів, 2005. – С. 19–44.
5. Полякова Ю. Ю. Гастролі єврейської трупи Фішзона у Харкові на початку XX століття / Ю. Ю. Полякова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Серія : Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. – 2011. – Вип. 14. – № 939. – С. 109–116.
6. Григор'єв Г. У старому Києві / Г. Григор'єв. – Київ : Рад. письменник, 1961. – 357 с.
7. А было вчера... // Подолянин. – 1915. – 21 июля. – С. 4.
8. Миниатюры // Киевская мысль. – 1915. – 3 апреля. – С. 3.
9. Предстоящий театальный сезон... // Киевская мысль. – 1914. – 3 августа. – С. 2.
10. Война и театры // Киев. – 1916. – 30 января. – С. 4.
11. Обязательное постановление // Южная копейка. – 1917. – 21 января. – С. 1.
12. «По купечески»... // Южная копейка. – 1916. – 14 декабря. – С. 2.
13. Маленький фельетон // Земская мысль. – 1915. – 4 июня. – С. 3.
14. Военный цензор г. Каменца... // Подолянин. – 1915. – 12 февраля. – С. 3.
15. Интимники // Южная копейка. – 1916. – 10 января. – С. 2.
16. Городской театр // Юго-Западный край. – 1916. – 21 февраля. – С. 2.
17. Театральные заметки // Киевская мысль. – 1914. – 7 октября. – С. 2.
18. Около сцены // Юго-Западный край. – 1915. – 6 мая. – С. 3.
19. Гастроли А. К. Саксаганского // Подолянин. – 1915. – 27 января. – С. 3.
20. Театр и искусство // Подолянин. – 1915. – 27 марта. – С. 3.
21. Баканурский А. Еврейский театр в Одессе / А. Балакурский // «Дерибасовская – Ришельевская». Альманах. – 2013. – № 2 (53). – С. 287–310.
22. В еврейском театре // Южная копейка. – 1915. – 21 сентября. – С. 4.
23. Центральний державний історичний архів, м. Київ (далі – ЦДІАК), ф. 1598, оп. 2, спр. 32, 408 арк.
24. Цензура песен и рассказов // Киевская мысль. – 1915. – 11 августа. – С. 2.
25. В виду продолжающих... // Юго-Западный край. – 1915. – 4 августа. – С. 2.
26. ЦДІАК, ф. 278, оп. 1, спр. 222, 527 арк.
27. Печальное объявление // Киевская мысль. – 1916. – 20 июня. – С. 4.
28. Закулисные тайны // Южная копейка. – 1916. – 14 января. – С. 2.

29. Летучие заметки // Южная копейка. – 1916. – 28 июня. – С. 2.

30. Театральный налог // Юго-Западный край. – 1916. – 16 сентября. – С. 2.

Безуглий Андрей, Герасимов Тимофей. Влияние Первой мировой войны на театральную жизнь городов Правобережной Украины (1914–1916 гг.). В статье освещаются особенности положения театра в Правобережных городах в 1914–1916 гг. Установлено, что начало Первой мировой войны привело к популяризации зрелищ в городской жизни, что прежде всего следует связывать с проводимой в Российской империи антиалкогольной кампанией. Выясняется что в военное время театр ощущал большие проблемы с финансированием, а также нехватку артистов, которых мобилизовали на фронт. Нередко театральные работники вынуждены были искать дополнительные заработки, поскольку размер получаемой зарплаты на фоне всеобщей дороговизны поставил их на грань выживания. Существенно изменился театральный репертуар, значительная часть которого была связана с немецкой и австрийской культурой. Вместе с тем в городах процветали «театры миниатюр». Они ориентировались на рядового зрителя, который не обладал высоким культурным уровнем и утончённым художественным вкусом.

Ключевые слова: театральная жизнь, Первая мировая война, Правобережная Украина, города, театр миниатюр.

Bezuglyi Andrii, Gerasymov Tymofiy. The Influence of the First World War on the theatrical life of the Right-Bank Ukraine (1914–1916). The theatre state peculiarities in the Right-Bank towns in 1914–1916 are elucidated in the article by the author. It's established that the beginning of the First World War coursed sight popularization in town life which should be connected with anti-alcohol company taken place in the Russian Empire. It's clear that at the war time the theatre had great problems in financing and the actor's storage, who were mobilized to the front. The theatrical workers often had to look for additional earnings because the rate of salary on the total high cost of living background put them on the brink of survival. The theatrical repertoire considerably changed, the substantial part of which was connected with German and Austrian cultures. At the same time "miniature theatre" was prospered in the towns. They were oriented toward an ordinary spectator who didn't possess a high culture level and a refined artistic taste.

Key words: theater life, the First World War, the Right-Bank Ukraine, towns, theatre of miniature.

Статтю подано до редколегії
11.03.2017 р.

УДК 94(477.8):[271.4-789-42-058.6УГКЦ]"1914/1918"

Юрій Скіра

Лихоліття Першої світової війни як чинник формування досвіду протистояння викликам воєнного часу в монахів Студійського уставу

У статті розглянуто вплив лихоліття Першої світової війни на формування досвіду протистояння викликам воєнного часу в монахів Студійського уставу греко-католицької церкви. Проаналізовано долю цього покоління студитів, представники якого під час Голокосту рятуватимуть євреїв, опираючись на пережитий ними досвід глобальної війни.

Ключові слова: Перша світова війна, монахи, досвід, переслідування, євреї, Голокост.

Постановка наукової проблеми та її значення. Вивчення діяльності монарших спільнот греко-католицької церкви під час Першої світової війни, їхнього побуту та сприйняття подій, в епіцентрі яких вони опинилися через пересування лінії фронту двох воюючих блоків, залишається малодослідженою темою в українській історіографії. Здебільшого історики розглядають загальне сприйняття тих викликів духовенством греко-католицької церкви [1, с. 160–192] або ж конкретним церковним діячем [2, с. 206–228]. Проте вужчий аспект, який стосується монашества, практично відсутній у публікаціях українських дослідників.

Мета статті – висвітлити історію спільноти монахів Студійського уставу з перспективи набуття ними історичного досвіду протистояння викликам воєнного часу. Відстоюється думка, що цей досвід